

KREEFTENONDERZOEK 2010

KNNV afdeling Delfland

Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging

KNNV afdeling Delfland
Postbus 133
2600 AC DELFT
afdelingDelfland@knnv.nl
<http://afdelingdelfland.knnv.nl/>

Inhoudsopgave

Kreeftenonderzoek	3
Bijlagen	5
Verantwoording	17

Copyright: KNNV afdeling Delfland, 2011

Referentie: Kreeftenonderzoek 2010, KNNV afdeling Delfland, 2011

Overname van delen van de tekst is toegestaan onder bronvermelding

Kreeftenonderzoek

In de zomer van 2010 kregen we het verzoek van European Invertebrate Survey - Nederland (EIS) om mee te doen met een kreeftenonderzoek. Het doel daarvan was om uitheemse rivierkreeften in kaart te brengen. De afgelopen 10 jaar is het aantal soorten rivierkreeften in Nederland verdubbeld. Het zijn voornamelijk Amerikaanse soorten die via de consumptie- of aquariumhandel hun weg naar de Nederlandse sloot hebben gevonden. Verschillende soorten hebben zich in korte tijd explosief kunnen uitbreiden. Daardoor is een lappendeken aan populaties van verschillende soorten ontstaan.

Gevreesd wordt dat er met de komst van de buitenlandse kreeften een 'nieuwe brasem' is geïntroduceerd in het Nederlandse oppervlaktewater. Door watervervuiling en ecologische concurrentie is onze inheemse zoetwater kreeft tot enkele uithoekjes van ons land teruggedrongen. Kreeften kunnen de waterkwaliteit beïnvloeden door het eten van waterplanten en dood, organisch bodemmateriaal, om dat vervolgens als mest in het water los te laten. Daarnaast kunnen kreeften de waterkolom vertroebelen door loop-, zwem- en graafgedrag. Behalve dat kreeften waterplanten bedreigen door consumptie en vandalisme kan de toename aan zwevende deeltjes leiden tot minder lichtinval waardoor waterplanten verder onder druk kunnen komen te staan.

Over wat in er in Nederland werkelijk aan de hand is bestaat nog veel onduidelijkheid. Het doel van dit project was:

1. Het in kaart brengen van de verspreiding van de rivierkreeften in ons werkgebied
2. Een bijdrage leveren aan de verspreiding van de rivierkreeften in Nederland;
3. Te zoeken naar een relatie tussen kwaliteit en structuur van het oppervlaktewater en kreeften.
4. Zoveel mogelijk mensen bij hun directe omgeving betrekken.

Er waren in Nederland een stuk of 400 – 500 plekken bepaald waar dat onderzoek plaats zou moeten vinden. Deze waren afgestemd met de waterschappen. Na een oproep via KNNV nieuws onder de leden kwamen zulke enthousiaste reacties dat besloten werd alle beschikbare plekken in ons werkgebied voor onze afdeling te reserveren en belangstellenden via een persbericht op te roepen om mee te doen.

Dat hebben we geweten! Uit vele hoeken en gaten kwamen de deelnemers. En dat waren drie groepen, ouders met kinderen, vissers en natuurliefhebbers. Er waren zoveel deelnemers dat de aangewezen plekken spoedig op waren. Om deze mensen niet teleur te stellen hebben we zelf extra plekken bepaald. We hebben ook de methode iets aangepast, namelijk met één fuik minimaal twee nachten op één plek staan.

Het spannende aan dat onderzoek was dat je via een fuik moest vangen. En wie heeft een fuik? Dat zijn niet veel mensen, want je mag zo'n vistuig alleen met ontheffing van het ministerie gebruiken. Dat gold ook voor het vangen zelf, daar moest Sportvisserij Belangen Delfland toestemming voor geven. Dat gaven ze graag. Voor alle zekerheid hebben we ook de politie ingelicht, want met een fuik aan de waterkant bezig zijn kan wellicht onverwachte telefoontjes naar de politie opleveren. De Delflandse beroepsvisser heeft ook nog gebeld hoe dat zat. Na uitleg was hij tevreden. Dus al met al ging er een hele organisatorische viswereld open.

De standaardmethode was drie dagen achter elkaar met drie fuiken kreeften vangen en iedere dag de fuiken nakijken. Om de soorten te herkennen. had iedere deelnemer een zoekkaart gekregen. Er zijn 10 landelijk aangewezen plekken onderzocht en 25 zelf ingestelde plekken door 27 verschillende mensen. Eén persoon heeft uiteindelijk niet

meegedaan. Er zijn 271 kreeften gevangen, waarvan 101 jongen. De deelnemers moest van ieder dier, waarvan zij dachten, dat het een andere soort was een foto maken, zowel van de boven- als de onderkant. Maar in alle gevallen was het de rode Amerikaanse rivierkreeft . Op 20 plekken is niets gevangen.

De grootste vangst van volwassen kreeften was de 53 exemplaren door Rob Moerman in Wateringen. Verder vingen Kees en Anne de Koning aan de Veenweg in Nootdorp 47 stuks, Marijke Heijne ving 54 stuks, waarvan 40 jongen en Henk Keukenmeester uit Leidschenveen, Veenweg ving 3 volwassen exemplaren met 61 jongen.

Het bleek al tijdens de vangperiode dat op vele plekken niets werd gevangen. Als de vanger zeker wist dat er wel kreeften op zijn of haar plek aanwezig waren, mochten zij één dag doorvangen met aas. Het gebruik van aas is verboden vanwege verhoogd risico op schade en sterfte aan bijvangst en schade aan de korven door ratten, maar nood breekt wet.

Zoals reeds gezegd kwamen er ook gezinnen op af en zelfs in grotere groepen, zoals die van Cindy Vurens uit Nootdorp:

“Dagelijks gaan wij met een groep van zo'n 8 jongens in de leeftijd van 6 tot en met 10 jaar vol enthousiasme en opwindning onze meetplek inspecteren. Iedere dag voor schooltijd verzamelen ze zich en gaan we gewapend met emmer, zoekkaart kreeften en camera op pad. Ook de dagen dat de fuik leeg uit de sloot gehaald werd, had geen enkele invloed op het enthousiasme van de jongens. Ze weten dat er kreeften in de buurt aanwezig zijn.

Al gauw, nadat bleek dat de fuik op de toegewezen plek, geen concreet resultaat opleverde kwam het verzoek van hen om de meetplek te wijzigen. Uiteindelijk hebben we dat na 6 dagen recherche gedaan. We hebben de fuik verplaatst naar een sloot tussen de bebouwing van het Hof van Koningsveld en het erachter gelegen sportpark van de voetbalvereniging SV Nootdorp.

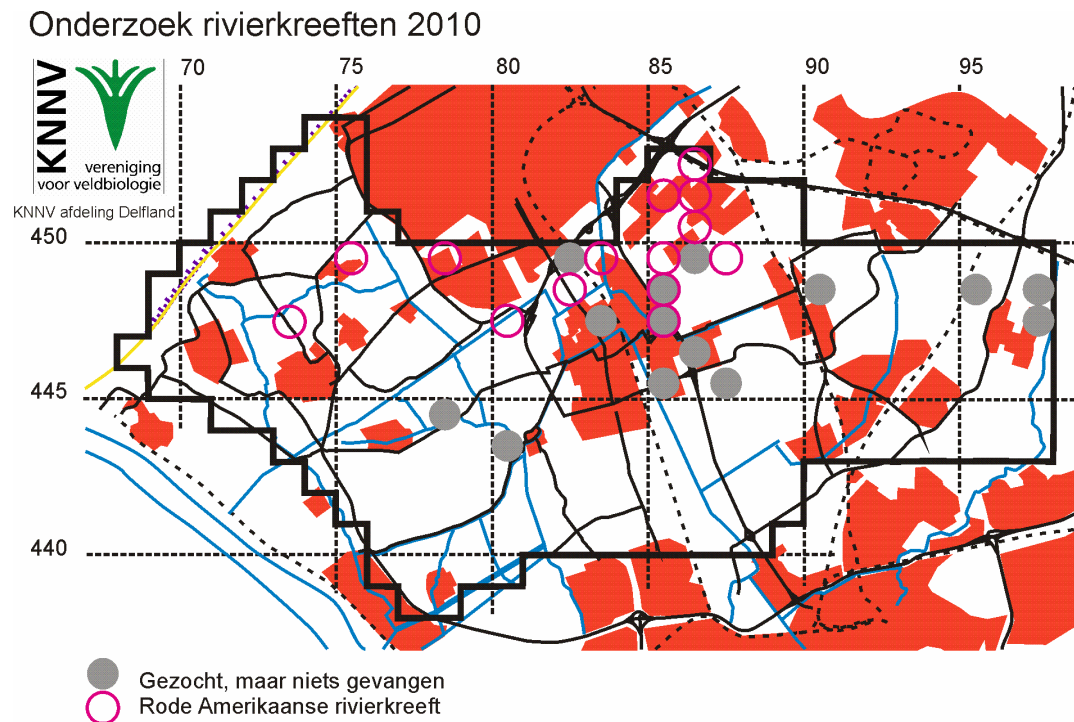
Toen hadden we direct resultaat. De eerste dag, 20 september jl, bevonden zich 2 rode Amerikaanse rivierkreeften in de fuik. De dag erop wederom 1, met hoge waarschijnlijkheid een andere dan die van de dag ervoor. Dit was ook een rode Amerikaanse rivierkreeft”.

Er is slechts in een enkel geval een bijvangst gemeld: een rietvoorn die klem zat tussen de mazen van de fuik.

Bijlagen

Verspreidingskaart

Er zijn globaal twee gebieden waar zoetwaterkreeften voorkomen, de strook Wateringen, noordkant van Delft, Nootdorp, Leidschenveen
En in het hart van het Westland. Opvallend dat in Midden-Delfland en rond Bleiswijk niets is gevangen.

rode Amerikaanse rivierkreeft, volwassen exemplaar, foto Hans van der Sande

rode Amerikaanse rivierkreeft, gevangen exemplaar, Marco van den Berg

rode Amerikaanse rivierkreeft, man, foto Annemarie 't Hart

rode Amerikaanse rivierkreeft, vrouw

In fuik, foto Johan van Mierlo

Soms moest je het riet in, foto Marijke Heijne

Rietvoorn, een bijvangst, foto Annemarie 't Hart

Vangplek Kruithuisweg / Schieweg in Delft, foto Annemarie 't Hart

Vangstplek HHS-14, Kromme tocht Hoeksekade in Bleiswijk, foto Anneke van Veen

Het net wordt geopend, foto Thijs van Leeuwen

De ploeg van Cindy Vurens

De ploeg van Pierre Bleuzé

Vangstplek HHS-6, Kanaalduikertocht Anthuriumweg, foto Matthijs Kolpa

Vangstplek HHD-09, Zuidpolder van Delfgauw, foto Frank Herfs

Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging

KNNV afdeling Delfland
Postbus 133
2800 AC DELFT
email: afdelingDelfland@knnv.nl
www.knnv.nl/afdelingDelfland

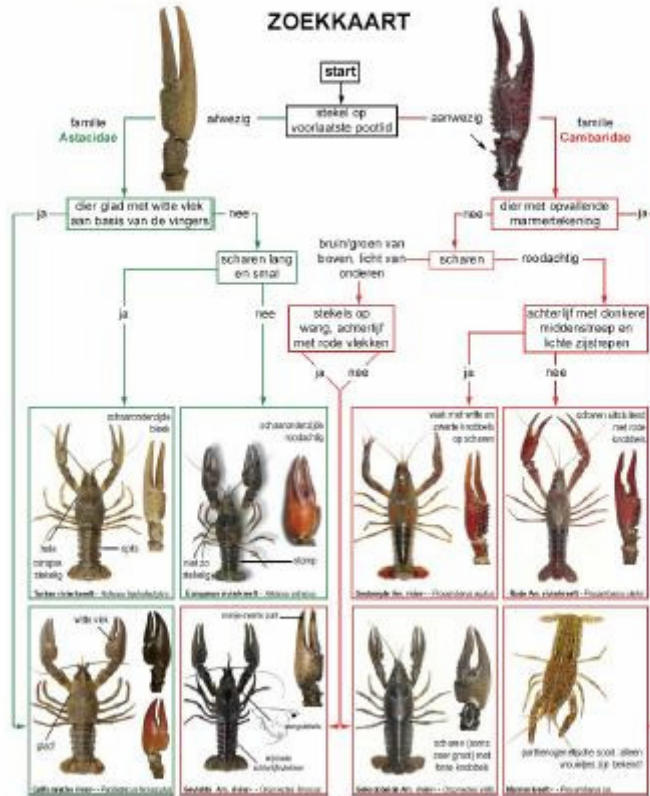
27 augustus 2010
Onderwerp: Kreeftenonderzoek
Kenmerk: POE, 2010 0827

Nootdorp 20, Dobbepas, km nr 87.5 / 449.5

De KNNV afdeling Delfland is de natuurvereniging voor Delfland. De KNNV maakt mensen enthousiast voor de 3 N's: natuurstudie, natuureducatie en natuurbescherming. Het werkgebied omvat de gemeenten Delft, Lansingerland, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp en Westland, en de gebieden Slot, Wilhelminapark, Elzenburgerbos (Rijswijk) en Yperburg (Dordrecht).

ZOEKKAART KREEFTEN

De KNNV afdeling Delfland is de natuurvereniging voor Delfland. De KNNV maakt mensen enthousiast voor de 3 N's: natuurstudie, natuureducatie en natuurbeleving. Het werkgebied omvat de gemeenten Delft, Lansingerland, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp en Westland, en de gebieden Soest, Wilhelminapark, Eisenburgerbos (Rijswijk) en Ypenburg (Den Haag).

Waarnemingsformulier

Periode: 8/9/2010 T&M 29/9/2010

Naam
 adres
 Telefoonnummer/email

Datum	Soort	Aantal	Bijzonderheden	Waar	Km-blok
8/9/10	Am.rivierkreeft	1 volw + 40 jongen	Vrouwje met allemaal jongen van ongeveer 1cm 50 stuks Foto 1 fuik gebruikt 1 dag geleege	Brug tweemolentjeskade/rietendak	37-16-11
11/9/10		0	3 fuiken gebruikt 3 ochtenden geleege	Poel Hertenkamp	37-16-11
12/9/10		0		Poel Hertenkamp	37-16-11
13/9/10	Poelslak	1		Poel Hertenkamp	37-16-11
14/9/10	Posthoornslak	1		Poel Hertenkamp	37-16-11
18/9/10			3 fuiken gebruikt 3 ochtenden geleege	Zuideindseweg / fietspad	37-16-53
19/9/10		0		Zuideindseweg / fietspad	37-16-53
20/9/10		0		Zuideindseweg / fietspad	37-16-53
25/9/10	Am. Rivierkreeft	3 vrouw	Ze zaten in een eigen gegraven gang van ongeveer 4 meter lang onder een faunapassage misschien zaten er nog wel meer in. 1 vrouw met eitjes foto	Middelweg	37-16-11
29/9/10	Am. Rivierkreeft		3 fuiken gebruikt met aas(kattenvoer) 1 dag geleege	Noordkade Pijnacker	37-16-13
29/9/2010	Fuik 1	1 man	Sloot vol met (terug trekkende) krabbescheer	Noordkade Pijnacker	37-16-13
29/9/2010	Fuik 2	1 man		Noordkade Pijnacker	37-16-13
29/9/2010	Fuik 3	4 man 2 vrouw	1 vrouw had trossen eitjes ze had ook twee scheurtjes in haar schaal aan de zijkant	Noordkade Pijnacker	37-16-13

Lever dit formulier regelmatig in.

De KNNV afdeling Delfland is de natuurvereniging voor Delfland. De KNNV maakt mensen enthousiast voor de 3 N's: natuurstudie, natuureducatie en natuurbescherming. Het werkgebied omvat de gemeenten Delft, Lansingerland, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp en Westland, en de gebieden Sion, Wilhelminapark, Elsenburgerbos (Rijswijk) en Ypenburg (Den Haag).

Die dekselse rode Amerikaanse rivierkreeft heeft het hier wel érg naar de zin

DELFT – Het gaat goed met de rode Amerikaanse rivierkreeft. Zo goed, dat het verschillende natuurinstanties zorgen baart. Naturalis en de KNNV onderzoeken daarom twee maanden lang hoe deze buitenlandse indringer zich verspreidt.

Overal in het land zijn daarom sinds 15 augustus en tot 15 oktober fuiken voor kreeften uitgezet. Hiermee wordt onderzocht waar de rivierkreeften zich wel en niet ophouden en wat de effecten hiervan zijn op de waterkwaliteit. Marijke Heijne (50) uit Delfgauw is één van de ongeveer veertig natuurliefhebbers die hier namens de KNNV afdeling Delfland aan meedoen. Woensdagmorgen neemt ze ons mee naar de Delftse Hout. Onder het bruggetje bij Theeschkerij Het Rieten Dak heeft ze de avond ervoor, zoals het onderzoek voorschrijft, een fuik uitgezet. Vandaag is het tijd om te kijken of er kreeften in haar val zijn getuind. Terwijl ze naar het water loopt, vertelt ze over haar vorige vier pogingen om een rivierkreeft te vangen. Dat probeerde ze vorige week in het natuurgebied De Balij, tussen Pijnacker en Zoetermeer. "Ik heb daar niks gevangen, maar dat betekent niet dat ze er niet zitten", weet Heijne. Ze was niet teleurgesteld dat er geen kreeften in haar fuik waren gewandeld. "Want", weet ze, "dat is juist gunstig." Hoewel het dus goed nieuws is als er geen rivierkreeften zitten, is ze stiekem toch wel enthousiast als ze de fuik voorzichtig uit het water tilt en de inhoud ziet. "Wat ontzettend leuk, zeg!", roept ze, en ze bekijkt de fuik nog eens beter. Een flinke Amerikaanse rivierkreeft is vannacht de fuik in gegaan en ze is niet alleen. Als Marijke Heijne de vangst van vandaag in een emmer doet, blijkt het dier tientallen

kleine kreeftjes onder haar lichaam te dragen. Moeder kreeft verdedigt haar kroost met verve en zet bij de minste of geringste beweging haar twee scharen open en omhoog. Met zo'n bevolgen ouderschap begrijpen we meteen waarom de rivierkreeft zo explosief in aantal groeit.

Zó jammer

De Amerikaanse rivierkreeft doet het zelfs zo goed, vertelt Heijne, dat onze eigen Nederlandse rivierkreeft nog maar op één plek voorkomt. "Dat is zó jammer. De Amerikaanse rivierkreeft vreet alles op wat in de sloot zit, dus ook planten en andere kreeftensoorten. Daarmee zorgt 'ie ervoor dat de waterkwaliteit achteruit gaat." Dat is geen goed nieuws, maar de deelnemers aan het onderzoek peinen er niet over om de gevangen kreeften weg te halen. "Daar is het eigenlijk ook al te laat voor. We willen vooral weten waar ze zitten en wat voor invloed dat heeft op de waterkwaliteit." Het is inmiddels bekend dat er in de Delftse Hout heel wat zitten, zo blijkt ook uit waarnemingen van leden van het KNNV afdeling Delfland. "Dat heb je nu eenmaal met exooten. Ze hebben geen natuurlijke vijanden", vertelt de 50-jarige Delfgauwse. Ze doet aan het onderzoek mee omdat ze van de natuur en van onderzoeken houdt. Eerder al zette ze zich in voor veldonderzoek naar muizen. "Toen hadden we vallen uitgezet waarin de muizen blijven leven. Ik moest dan vier keer per dag kijken of er wat in zat. Dat is best intensief, ja, dus ik nam toen een week vrij van m'n werk." Ze vindt het dan ook geen bezwaar om vóór haar werk, 's morgens om zeven uur, met haar kaplaarzen in de blubber een kreeftenfuik uit het water te trekken. Want, vindt Heijne, "ze kunnen natuurlijk niet een hele dag in zo'n fuik blijven zitten." (JN)

Die ene rivierkreeft blijkt niet alleen te zijn. Onder het lichaam zitten tientallen kleine kreeftjes, die al snel door de bele emmer zwerven.

Marijke Heijne kijkt aandachtig naar de vangst van vandaag. (foto's: Jesper Neeleman)

Verantwoording

Projectleider Geert van Poelgeest
Auteur Geert van Poelgeest, Cor Nonhof als meezer
Deelnemers Marco van den Berg, Pierre Bleuzé, Duco van den Broecke, Jacco Duindam, Jos van Elswijk, Annemarie en Maarten Geerts, Annemarie 't Hart, Marijke Heijne, Paul van Helden, Frank Herfs, Ton Keijzer, Henk Keukenmeester, Matthijs Kolpa, Kees en Anne de Koning, Peter Koot, Anja Langenhuizen, Thijs van Leeuwen, Johan Mieloo, José van Mierlo, Rob Moerman, Jan van Nieuwkerk, Saskia Pilanen, Hans van de Sande, Tamira Scholten, Anneke van Veen, Rick Veraar, Cindy Vurens, Peter Woning
Kaart Cor Nonhof
Met heel veel dank aan Bram Kroese van EIS

Wij sturen je zonder kluitje het riet in.

Om te genieten van de natuur. Of om haar te bestuderen en te beschermen. De KNNV maakt je wegwijs in de natuur.

www.knnv.nl/afdelingDelfland

Dit is een verslag van het kreeftenonderzoek dat de KNNV afdeling Delfland heeft uitgevoerd in 2010. Er zijn 37 plekken onderzocht door 27 verschillende mensen.

De KNNV, de natuurvereniging voor Delfland.

De KNNV opent je ogen en hart voor de natuur. Met elkaar komen we op voor de belangen van die natuur.

